

بیانیه‌ی آرام

یادداشت‌هایی در معماری؛ لیوس وودز

[۲۰۰۷-۲۰۰۹]

www.ketab.ir

به کوشش:

کلر یاکوبسن

برگردان:

پویان روحی

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

وودز، لیوس، ۱۹۴۰ - ۲۰۱۲ م.

Woods, Lebbeus

بیانیه‌ی آرام: یادداشت‌هایی در معماری؛ لیوس وودز [۲۰۰۷-۲۰۰۹] به کوشش [ویراستار] کلر یاکوبسن؛ برگردان پویان روحی.

مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۹.

۲۰۷ص: مصور.

شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۲۴-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

عنوان اصلی: Slow manifesto: Lebbeus woods blog, 2015.

عنوان دیگر: یادداشت‌هایی در معماری؛ لیوس وودز [۲۰۰۷-۲۰۰۹].

موضوع: وودز، لیوس، ۱۹۴۰ - ۲۰۱۲ م. -- وبلاگ‌ها

موضوع: Woods, Lebbeus -- Blogs

موضوع: معماری -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع: Architecture -- Addresses, essays, lectures

شناسه افزوده: جاکوبسون، کلر، ۱۹۶۵-م.

شناسه افزوده: Jacobson, Clare, 1965-

شناسه افزوده: روحی، پویان، ۱۳۵۹ -

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی

NA۷۳۷

۷۲۰/۹۲

۷۴۳۱۶۷۴

www.ketab.ir

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

بیانیه‌ی آرام

یادداشت‌هایی در معماری؛ لیوس وودز [۲۰۰۷-۲۰۰۹]

پویان روحی

صفحه‌آرایی و آماده‌سازی چاپ: لیلیا کفاش‌زاده

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۲۴-۴

انتشارات: کتابکده کسری

تلفن: ۰۹۱۵۳۰۱۷۱۸۱

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه‌ی کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

فهرست

ایمان بد	۹۲	درآمد	۷
ایمان بد ۲	۹۵	دبیاچه ۱	۱۱
خانه‌ی سولو در بیست سالگی	۹۹	دبیاچه ۲	۱۵
		پیش‌گفتار	۱۹
۲۰۰۹			
بیانیه‌ی آرام	۱۰۵	۲۰۰۷	
ساخت‌گونه	۱۰۷	معماری بیگانه	۲۱
سوتیریوس کوتولاس: دیدنِ فضا	۱۱۱	نقد	۲۴
مدرسه‌ی معماری، ۱۰۱	۱۱۳	موضع‌گرفتن	۲۷
ابرساختار	۱۱۶	نشان نجیب‌زادگی	۲۹
زمانِ واقعی	۱۱۹	معماری چیست؟	۳۱
مدرسه‌ی معماری ۲۰۱	۱۲۱	مدل شرکتی	۳۳
دنیاهایی جدا	۱۲۴	دفاع از ستاره‌معماران	۳۵
بالا و دور	۱۲۶		
دفترچه ۳-۹۸	۱۲۸	۲۰۰۸	
دفترچه ۳-۹۷	۱۳۱	جدید و زشت	۳۹
مدرسه‌ی معماری ۳۰۱	۱۳۴	روح‌زده	۴۱
ترسیم‌های زها حدید ۱	۱۳۷	گم و پیدا	۴۳
درون دیوارها	۱۴۱	واقعیتِ تئوری	۴۶
پایان‌ها و آغازها	۱۴۳	زاغه‌ها: یک ایده	۵۱
معماری و مقاومت	۱۴۴	عرصه‌ی مشترک	۵۴
نگارخانه‌ی خاطره	۱۵۰	وضعیت شهری اولیه	۵۶
مدرسه‌ی معماری ۴۰۱	۱۵۳	صداقت	۵۸
وقتی دنیا پیر بود	۱۵۵	ریموند آبراهام: خانه‌ی موسیقی‌دان	۶۱
معماریِ انرژی	۱۵۶	جعبه‌های کودن	۶۲
طراحی کامل	۱۶۴	خط	۶۶
فضای سیال	۱۶۷	او، اوردوس	۶۸
ماشین‌های سیاسی	۱۷۱	فضای برج	۷۰
ابر-موسسات	۱۷۳	زیاله	۷۳
هنر کوتاه است، زندگی طولانی است	۱۷۵	واژه‌های مرده	۷۵
هنر کوتاه است: پیوست	۱۷۷	رویا‌های آمریکایی	۷۹
دفتر یادداشت ۳-۰۱ (آخرین)	۱۷۸	خانه‌ی سنگی	۸۱
آرمان‌شهر؟	۱۸۱	شهرهای بی‌نام	۸۴
روای کنستانت	۱۸۴	فضای صفحه	۸۶
روشن، تاریک	۱۸۷	سازوکارِ انتزاع	۸۷
ماس بیشتر است	۱۹۰	صفرها و یک‌ها	۹۰
مسئله‌ی فضا	۱۹۳		
ماشین‌های لیسکیند	۱۹۷		
سقف‌های بزرگ	۲۰۱		
احتمالِ توفان	۲۰۴		

کریستوفر هاتورن^۱

کتابی که در دست دارید، کتابی است درباره‌ی نقد معماری. این موضوع شاید برای من که یک معمارم، باید از ابتدا مشخص می‌شد، اما کمی زمان برد تا متوجه آن شوم. من بعضی از مطالب این کتاب را زمانی که برای نخستین بار در ویلاگ منتشر شدند، خواندم؛ یادداشت‌هایی که از سال ۲۰۰۷ آغاز شدند. حتی زمانی که برای نوشتن این کتاب دو باره به آن‌ها برگشتم، در چشم من به عنوان امتداد کاری که لیوس وودز^۲ در طول سال‌های فعالیت خود به عنوان یک معمار انجام داده بود، آمدند. می‌شود گفت [که این یادداشت‌ها] نسخه‌های متورتر^۳ ترسیم‌ها و طرح‌های پیچیده و دلهره‌آور او هستند. به نظر من رسید که وودز با صفحه کلید [کمپیوتر]، روی همان مسائلی کار کرده که با قلم خود به آن‌ها پرداخته است. در این کتاب نوشته‌هایی درباره‌ی سارایوو، مهاومت، اخلاق، [و] رویکردهای طراحی وجود دارند - همان موضوعات و دغدغه‌هایی که کار وودز بر روی کاغذ را شکل داده‌اند؛ تلاشی درازمدت، انفرادی، و کمتر ستایش شده برای گسترده کردن تعریف سنتی و خشک معماری، و کاری که معماران انجام می‌دهند.

با وجود این، هر قدر زمان بیشتری را به خواندن این یادداشت‌ها و فکر کردن درباره‌ی آن‌ها سپری کردم، بیشتر متوجه شدم که آن‌ها به شکلی قابل توجه، از کارهای دیگر وودز جدا هستند. بارزترین جلوه‌ی این تفاوت، در لحن این یادداشت‌هاست. ترسیم‌های وودز پرشورند. آن‌ها نه تنها سرشار، بلکه ایجادشده توسط حس جابه‌جایی، گسست، و حتی خشونت‌اند. آن‌ها بی‌صبرند، نه به این معنا که وودز در آفرینش آن‌ها زمان کافی نگذاشته، آن‌ها از نظر سیاسی بی‌صبرند؛ با نگاه کردن به آن‌ها می‌توانید حس کنید که او از وضع موجود (شهرها و دفاتر معماری شرکتی^۴)، عمیقاً ناراضی است و با بی‌صبری در تلاش است شیوه‌ی دیگری از

1- Christopher Hawthorne

2- Lebbeus Woods

3- Sarajevo

4- Corporate Architecture

ساختِ ساختمان‌ها و قرار دادن آن‌ها در جامعه را پیشنهاد کند. شکاف‌ها یا ترک‌های موجود در ترسیم‌های لیوس و وودز، هرگز تزئینی نیستند؛ آن‌ها بخشی از مدارک و شواهدی حیاتی، یا ابزاری برای رسیدن به یک هدف خاص هستند.

برخلاف این ترسیم‌ها، یادداشت‌های ویلاگ بی‌طرف‌اند. اگر ناامیدکننده هم باشند، در عین حال جالب‌اند. این یادداشت‌ها نسبت به کاری که معماران تولید می‌کنند، و چگونگی دریافت آن کار توسط کارفرمایان، مردم، رسانه‌ها، و معماران دیگر کنجکاوند. اگر به این یادداشت‌ها به عنوان نقد در مقام نقد نگاه کنید، ممکن است حتی بگویید که آن‌ها محافظه‌کارند، که البته واژه‌ای نیست که بتوان در مورد وودزی که او را از ترسیم‌هایش می‌شناسیم، به کار برد. این نوشته‌ها محدودیت‌های شکل ویلاگ را می‌پذیرند، پراکنده نیستند، و به شکلی منطقی و با استدلال‌های خوب ارائه شده‌اند.

این به آن معنا نیست که این نوشته‌ها مملو از شگفتی نیستند - بلکه تنها به این معناست که این شگفتی‌ها از محتوای نوشته‌ها ایجاد می‌شوند، و نه از شکل آن‌ها. نخستین شگفتی، صراحت سبک نوشتاری وودز است، این که او چگونه با ظرافت، از زبان کلیشه‌ای حرفه‌ای دوری می‌کند. دومین شگفتی آن است که دامنه‌ی موضوعات مطرح شده در یادداشت‌های او بسیار گسترده است. وودز درباره‌ی مالکیت خانه، انتزاع، پیر بولز^۱، آموزش معماری، و نیز دوران پایانی کار حرفه‌ای ارو سارینن^۲ که هنوز مدت کوتاهی پس از مرگش در دفتر او مشغول به کار شد، نوشته است؛ او همچنین با انرژی و دقت زیادی درباره‌ی پیاده‌روها می‌نویسد؛ موضوعی که معماران ماجراجوی نسل او آن را عموماً به شهرسازان جدید^۳ واگذار کرده بودند.

این مسئله که در مرحله‌ی پایانی دوران کاری وودز، میان معماری و نوشتار شکاف وجود دارد، مجموعه‌ای از پرسش‌های دشوار ایجاد می‌کند. نوشتن متن‌های رادیکال (به ویژه زمانی که خود شما بدون اتکا به یک نماینده یا ویراستار، آن‌ها را منتشر می‌کنید)، از بعضی جهات، از حفظ یک پرکتیس رادیکال آسان‌تر است. اما وودز برای بیش از سه دهه، این کار را انجام داد. برای وودز، جذابیت محدود کردن پاسخ موضوعات پیچیده به پست‌های مستقل از چه جهت بود؟ چه چیز این شکل خاص برای او جذابیت داشت؟

شاید نوشتن [برای او] یک تسلی بود. اگر آن‌طور که وودز می‌گوید، معماری، جنگ است، آن وقت نوشتن - اگر به معنای صلح نباشد - نوعی منطقه‌ی غیرنظامی است که می‌توان به آن جا رفت و آرامش مورد نیاز برای فکر کردن را پیدا کرد. مکانی که می‌توان از آن، ویرانه‌های فرهنگ معاصر و زندگی سیاسی را ارزیابی کرد. وودز در طول دوران حرفه‌ای خود، گزینه‌های مختلفی برای چیزی که آن را "فضاهای آزاد" می‌نامید، ارائه کرد: اتاق‌ها یا حتی ساختمان‌هایی که آن‌طور که او توصیف می‌کند، "برنامه‌های عملکردی از پیش تعیین شده‌ای" ندارند؛ مکان‌هایی

1- Pierre Boulez
2- Eero Saarinen
3- New urbanists
4- Free Spaces

که می‌توانند به عنوان محل شکل‌گیریِ فکرهای جدید و شکل‌های سیاسی-اجتماعی کوچک و بزرگ مورد استفاده قرار بگیرند. به نظر می‌رسد اشتیاق او به داشتن یک وبلاگ به این دلیل بوده است که بتواند برای کار فکری خود، یک فضای آزاد ایجاد کند. درست همان‌طور که کسی نمی‌تواند به‌طور پیوسته و به مقدار زیاد، برای بیشتر از چند ساعت در روز بنویسد، هیچ‌کس نمی‌تواند بدون استراحت، آن‌طور که وودز طراحی می‌کرد، طراحی کند. این استراحت فقط برای آن نبود که مغز برای مدتی خاموش شود، بلکه برای به کار بردن آن به شیوه‌های دیگر بوده است. همان‌طور که فضای آزاد برای او، وسیله‌ای بود که مردم به کمک آن بتوانند یک اجتماع فکری یا سیاسی تشکیل بدهند، یکی از جذابیت‌های فرمت وبلاگ برای وودز، این بود که او را قادر می‌ساخت در بخش ابراز دیدگاه‌ها، به یک گفت‌وگو شکل بدهد.

یک مسئله روشن است: برای وودز، نوشتن راهی بود برای پر کردنِ خلاء عظیمی که در نقد معماری می‌دید. او از این ناراحت بود که بیشتر منتقدان [معماری] روزنامه‌ها و مجلات، در طول دورانی که او مطالب وبلاگش را می‌نوشت، یا به مسائلی که او آن‌ها را حیاتی می‌دانست، نپرداختند، و یا با جدیتی که لازم بود، آن مسائل را مورد توجه قرار ندادند. منتقدانی که بدون فکر، از تاثیرگذارترین و مشهورترین معماران دنیا - به اصطلاح ستاره‌معماران - دفاع کردند، مورد انتقاد شدید او قرار گرفتند (هرچند وودز از مسیر معمول خود خارج شد و از زها حدید^۱، تام مین^۲، و بعضی دیگر دفاع کرد). او در پاسخ دقیقاً چیزی را تولید کرد که به باور او جایش خالی بود: یادداشت‌هایی منظم، شکاک، دارای بلاغت، و به شدت پربار درباره‌ی معماری معاصر و شهرسازی. جالب‌ترین این یادداشت‌ها در این کتاب آمده‌اند.

در پایان، قابل ذکر است که این یادداشت‌ها حدوداً در پایانِ دورانِ کاریِ وودز متوقف شدند. حساسیت^۳ او نسبت به نوستالژی، باعث شده است که بیشتر این یادداشت‌ها از احساسات خالی باشند. با این وجود، هرچند این یادداشت‌ها از نقطه‌نظر فلسفی به مجموعه‌ای از موضوعات معاصر و تاریخی می‌پردازند، اما نگاهی به عقب نیز هستند و نشان می‌دهند که دوران حرفه‌ای [وودز] به کجا انجامیده است.

این مسئله بدون تردید یکی دیگر از نکات مثبت فرمت وبلاگ برای وودز بود؛ این که سرعت و بی‌واسطه بودن آن به او اجازه داد تا با سرعت، دیدگاه‌ها، خاطرات، و اندیشه‌هایش درباره‌ی دامنه‌ی متنوعی از موضوعات مرتبط با معماری را انتقال بدهد. (این‌جا نیز می‌توان بی‌صبری او را دید.) این که آیا او می‌دانست پایان زندگی‌اش نزدیک است یا نه را کنار می‌گذاریم، اما چیزهای بسیاری بود که او مشتاق بود به عنوان یک نویسنده، به آن‌ها برسد. [البته] شاید "مصمم" واژه‌ی بهتری باشد.

1- Zaha Hadid

2- Thom Mayne

3- Allergy